

Elnöki megnyitó

Székyné dr. Fux Vilma

Az a történeti idő, amelynek kutatásait a további dolgozatok ismertetik, két, egymástól alapvetően különböző, korszakra osztható.

1. Az első időszak a kutatás kezdetétől az első világháború végéig tart. Ezt az időszakot részben már az Árpádok kora óta virágzó Au, Ag, Pb, Zn, Cu, Fe, kőszén, barnakőszén, kősó bányászata jellemzi. Selmechányától a Szepességén, a Gutin-hegységen, Erdélyen át a Krassó-Szörényi bányavidékig a Kárpátok gazdag nyersanyagtára állt rendelkezésre. A 19. század közepe táján és második felében megindult az ország lendületes földtani kutatása. Egy-két kiváló egyetemi tanár (többek között SZABÓ József, KOCH Antal) és az akkor alapított Földtani Intézet néhány tagot számláló, de kiváló geológusokból álló gárdája (HANTKEN Miksa, HOFMANN Károly, BÖCKH János) bámulatos gyorsasággal vázolta fel az ország földtani viszonyainak alapvető vonásait, alkotta meg a földtani képződmények magyar nevezéktnát és rétegtani beosztását.

Megindul az egész ország alapvető földtani és a bányaterületek részletes földtani térképezése összekapcsolva a további kutatás irányait kijelölő monografikus feldolgozással. Így a bányavidékeken készült monografiákban magyar geológusok fektették le a nyersanyagkutatás máig érvényes alapjait. A 20. század első évtizedében nemzetközi hírnévre emelkedett az INKEY Béla által megindított magyar agrogeológiai kutatás és térképezés.

Böckh Hugó és Eötvös Loránd együttműködése eredményeként megszületnek a szénhidrogénkutatás első sikerei az erdélyi Kissármáson és a Nyitra megyei Egbellen. Az első világháború végéig kibontakoznak egy nyersanyag-gazdag ország további nyersanyag-feltárási lehetőségeinek alapjai.

2. 1920-ban, a Trianoni-békekötés után, nehezen indul meg a nyersanyagkutatás. De néhány év múlva több kiváló geológus ROZLOZSNIK Pál, SCHERF Emil, SCHRÉTER Zoltán, TELEGGI ROTH Károly, VADÁSZ Elemér, VENDL Aladár, VIGH Gyula, VITÁLIS István és mások közreműködésével ismét fellendül a földtani kutatás és a bányászat. A kutatás jórésze a megmaradt kőszén-területekre koncentrálódik, részletes térképek készülnek, újabb készletek kerülnek feltárássra. Az Alföldön TREITZ Péter vezetésével tovább folyik a részletes agrogeológiai felvételezés.

Az érdeklődés előterében áll az átgondolt szénhidrogénkutatás, amely szép eredményeket ér el. Módszeres kutatással kerül napvilágra a bükkszéki kőolaj (1937). Külföldi tőke támogatásával PAPP Simon vezetése alatt feltárják a budafapusztai olajmezőt (1937). Kezdetét veszi a dunántúli bauxitkutatás és -termelés. Érckutatás folyik a Mátra-hegységben: Gyöngyösoroszin és Recsken. Űrkúton Mn-ércet, a Rudabányai-hegységben vasércet kutatnak és termelnek. A Tokaji-hegységben tűzálló agyag- és kaolin-feltárással érdeklődnek.

Sok kisebb vállalkozó dolgozik a tőzeges területeken. A síkvidéki térképezés sok esetben talajjavítási célkitűzéssel eredményesen tovább folyik.

Az első talajvíz megfigyelő kutak is ebben az időszakban létesülnek. A második világháború kitörése után tovább nő a bauxit- és kőolajtermelés intenzitása. A Felvidéken és Erdélyben nagyarányú térképező és kutatómunka indul meg. Mindezt a hazai területre is kiterjedő második világháború egy csapásra megbénítja.

A háborus benuulásból való felébredést, a földtani kutatás lendületes újraindítását már a Társulatunk 125 éves jubileumi ülésén elhangzott előadásokban vázoltuk fel. Ez már a következő, a felszabadulás utáni időszak történetébe tartozik.